

David Sedaris

De lachvogel

Vertaald uit het Amerikaans door
Boukje Verheij, Gerda Baardman en Lidwien Biekmann

Lebowski Publishers, Amsterdam 2013

Oorspronkelijke titel: *Let's Explore Diabetes with Owls*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Little, Brown and Company, 2013

Published by arrangement with Lennart Sane Agency AB

© David Sedaris, 2013

© Vertaling uit het Amerikaans: Boukje Verheij, Gerda Baardman en
Lidwien Biekmann

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, 2013

Omslagontwerp: Dog and Pony

Typografie: Perfect Service, Schoonhoven

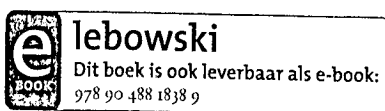
ISBN 978 90 488 1684 2

NUR 302

www.davidsedaris.nl

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

Voor mijn zus Amy

Inhoud

Opmerking vooraf van de auteur	9
Tandartsen Zonder Grenzen	11
Goed zo, kereltje	19
Denk anderser	29
Duik in het verleden	35
Vrienden in het getto	49
Dikkoppen	61
Als ik de baas was in de wereld	75
Rustig, tijger	79
De lachvogel	87
Stilstaan	99
Even een mailtje	112
Komt een man een bar binnen	116
Prulschrijver	131
Obama!!!!	139
Vlieg-tuig	147
Ik rem voor het heterohuwelijk	157
Zet 'm op	163
Nasi goor-eng	175
Vrije gezondheidszorg en waarom ik mijn land	
terug wil	185
Vriendelijk personeel gezocht	189
Afvalrace	195

Dag in dag uit 207
Zoek de verschillen 219
Cold case 225
Droomplek 239
Hondenleven 251

Opmerking vooraf van de auteur

In de loop der jaren ben ik heel wat jongeren tegengekomen die op school in een debatingclub zitten. Behalve debatteren leren ze er ook toespraken houden. Leerlingen korten een gepubliceerd verhaal of essay in tot een vooraf bepaalde lengte en dragen dat dan in wedstrijdverband voor. Speciaal daarvoor heb ik zes korte monologen geschreven die ze voor een jury kunnen voordragen. Ik denk dat ze heel herkenbaar zijn. Ik ben in die verhalen een vrouw, een vader en een zestienjarig meisje met een Brits nepaccent.

Tandartsen Zonder Grenzen

Wat me heeft verbaasd bij het Amerikaanse debat over de gezondheidszorg was al dat gepraat over gesubsidieerde ziektekostenverzekeringen en de veronderstelde nutteloosheid ervan. Het Canadese zorgstelsel werd al vergeleken met genocide, maar nog erger zouden de voorzieningen in Europa zijn, waar de patiënten in afwachting van de uitvinding van aspirine op smerige veldbedden zouden liggen weg te kwijnen. Ik weet niet waar die mensen dat idee vandaan halen, maar in Frankrijk, waar ik de afgelopen dertien jaar met een aantal onderbrekingen heb gewoond, heb ik alleen maar goede ervaringen. In Parijs ben je voor een huisbezoek van je dokter zo'n vijftig dollar kwijt. De laatste keer dat ik een niersteen had, overwoog ik iemand te laten komen, maar zelfs tien minuten wachten leek ondenkbaar, dus nam ik de metro naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis. We hebben gelukkig een appartement in het centrum van de stad, waar de meeste voorzieningen binnen handbereik zijn. Om de hoek zit een apotheek en twee straten verder zit de praktijk van mijn huisarts, dokter Médioni.

Ik heb twee keer op een zaterdagochtend een beroep op hem gedaan, en beide keren zei hij, na zelf de telefoon te hebben opgenomen, dat ik kon langskomen. Ook die consulten kostten ongeveer vijftig dollar. De laatste keer had ik een

bloeduitstorting die mijn linkeroogbal zo ongeveer doormidden spleet.

De dokter keek er even naar en ging toen achter zijn bureau zitten. 'Ik zou me er geen zorgen over maken als ik u was,' zei hij. 'Zoiets moet na een dag of twee wel weer weg zijn.'

'Maar waar komt het vandaan?' vroeg ik. 'Hoe ben ik eraan gekomen?'

'Tja, hoe kom je meestal ergens aan?' antwoordde hij.

'Door het te kopen?'

De keer daarvoor lag ik in bed en voelde ik een bultje in mijn rechterzij, net onder mijn ribbenkast. Alsof er een gevuld ei onder mijn huid zat. *Kanker*, dacht ik. Ik greep naar de telefoon en twintig minuten later lag ik met mijn hemd omhoog op zijn onderzoekstafel.

'O, dat is niets,' zei de dokter. 'Een vetbultje. Honden hebben ze om de haverklap.'

Ik dacht aan andere dingen die honden hebben en waarop ik niet zat te wachten: hubertusklauwen, om maar wat te noemen. Mijnwormen. 'Kan ik het laten weghalen?'

'Vast wel, maar waarom zou u dat willen?'

Hij gaf me het gevoel dat het ijdel en lichtzinnig van me was om het zelfs maar te overwegen. 'U hebt gelijk,' zei ik. 'Ik trek gewoon mijn zwembroek wat hoger op.'

Toen ik vroeg of de bult nog groter zou worden, kneep de dokter er eventjes in. 'Groter? Ja, vast wel.'

'Wordt hij nog véél groter?'

'Nee.'

'Waarom niet?' vroeg ik.

Zijn stem klonk opeens vermoeid. 'Geen idee. Waarom groeien bomen niet tot de hemel?'

Médioni houdt praktijk in een appartement op de tweede verdieping van een mooi negentiende-eeuws pand, en als ik daar wegga, denk ik altijd: *Wacht eens even. Heb ik eigenlijk wel een diploma aan de muur zien hangen? Zou 'Dokter' misschien gewoon zijn voornaam zijn?* Niet dat hij onverschillig is, maar ik verwacht toch net ietsje meer dan 'het gaat wel over.' De bloeduitstorting verdween, precies zoals hij had voorspeld, en ik heb sindsdien tientallen mensen ontmoet die een vetbultje hebben en daar prima mee kunnen leven. Misschien wil ik als Amerikaan gewoon grotere woorden voor wat ik heb. Ik verwacht ook iets meer zwaarwichtigheid. 'Ik heb een aantal tests gedaan,' zou ik graag willen horen, 'en ik heb ontdekt dat u een zogeheten bilaterale prolaps van de ganglion hebt, of in termen van de leek: een cartoïdale ruptuur van de veneuze septrumus. Honden krijgen ze om de haverklap, en meestal gaan ze eraan dood. Daarom hecht ik eraan dat we vanaf nu de grootst mogelijke voorzichtigheid in acht nemen.'

Voor mijn vijftig dollar wil ik de spreekkamer in tranen verlaten, maar in plaats daarvan loop ik naar buiten met het gevoel dat ik een hypochonder ben, een van de weinige dingen waarvan niemand me kan beschuldigen. Hoewel mijn Franse huisarts dus een tikje tegenvalt, compenseert mijn Franse parodontoloog dat ruimschoots. Ik kan alleen maar positief zijn over dokter Guig, die me qua tandvlees echt voor de poorten van de hel heeft weggesleept. In de tien jaar dat we elkaar kennen heeft hij tot tweemaal toe een chirurgische ingreep verricht. En vorig jaar heeft hij vier snijtanden uit mijn onderkaak verwijderd, gaten geboord in mijn kaakbeen en twee implantaten geplaatst. Maar eerst vroeg hij me te gaan zitten en nam hij de hele procedure met me door, waarbij hij een heleboel grote woorden gebruikte waardoor ik me

heerlijk tragisch en belangrijk voelde. 'Ik zal dinsdagochtend om negen uur de operatie verrichten, en die zal hooguit drie uur in beslag nemen,' zei hij – allemaal in het Frans, zoals gebruikelijk. 'Om zes uur 's avonds gaat u naar de tandarts voor uw tijdelijke implantaten, maar toch zou ik u willen verzoeken die dag in zijn geheel vrij te houden.'

Toen ik thuiskwam, vroeg ik aan mijn partner Hugh: 'Waar denkt hij nou dat ik naartoe zou gaan zonder die vier tanden?'

Voor behandelingen en controles ga ik naar dokter Guig, maar de halfjaarlijkse grondige reiniging van mijn gebit wordt uitgevoerd door zijn vrouwelijke compagnon, dokter Barras. Zij doet allerlei onzegbare dingen in mijn mond, en omdat ik ervan ga zweten, ben ik ertoe overgegaan een stel schone kleren mee te nemen en me om te kleden op de wc voordat ik naar huis ga. 'O, *monsieur* Sedaris,' zegt ze grinnikend. 'Wat bent u toch een klein kind.'

Een jaar geleden kwam ik bij haar binnen en verkondigde dat ik sinds mijn vorige bezoek elke avond had geflost. Ik verwachtte hiermee lof te oogsten – 'Wat een toewijding, wat een discipline!' – maar in plaats daarvan zei ze: 'O, dat is niet nodig hoor.'

Zo ging het ook toen ik klaagde over de ruimte tussen mijn tanden. 'Als kind heb ik een beugel gedragen, misschien heb ik er nu weer een nodig,' zei ik tegen haar. Een Amerikaanse tandarts zou me naar een orthodontist hebben doorverwezen, maar in de ogen van dokter Barras stelde ik me alleen maar aan. 'U hebt wat we in Frankrijk een "mazzelgebit" noemen,' zei ze. 'Waarom zou u daar iets aan willen veranderen?'

'Eh, omdat ik nu kan flossen met de ceintuur van mijn badjas?'

‘Ach,’ zei ze, ‘hou toch op met dat flossen. U hebt ’s avonds wel iets beters te doen.’

Ja, als ik mazzel heb.

Dokter Barras heeft een zieke moeder en een langharige kat die Andy heet. Terwijl ik daar met mijn waffel wijd open lig te zweten, wroet zij met haar elektrische haak onder mijn tandvlees en praat me bij over haar leven sinds mijn laatste bezoek. Ik vertrek steevast met een mond vol bloed, maar ik kijk altijd weer uit naar mijn volgende afspraak. Zij en dokter Guig zijn mijn mensen, helemaal los van Hugh, en al zou het te ver voeren om ze vrienden te noemen, ik denk wel dat ze me zouden missen als ik aan een vetbult zou overlijden.

Ongeveer net zo gaat het met mijn tandarts, dokter Granat. Hij heeft niet mijn implantaten vervaardigd – dat was het werk van een tandprotheticus – maar hij heeft wel de afdrukken gemaakt en ervoor gezorgd dat de tanden pasten. Dat deed hij in de loop van vijf bezoeken in de winter van 2011. Eén keer per week ging ik naar zijn praktijk en besteedde mijn tandartsstoel. Vervolgens leunde ik achterover en opende mijn mond. ‘Ça va?’ vroeg hij om de vijf minuten, oftewel: ‘Gaaf het?’ En dan stootte ik een geluidje uit. Als een deurbel. ‘*Ie-ung.*’

Het plaatsen van implantaten gaat in twee fasen. De eerste tanden die erin worden geschroefd, de tijdelijke, zijn vormeloze klompjes in de verkeerde kleur. De definitieve zijn met meer zorg gemaakt en op de een of andere manier zo bijgekleurd of geleverd dat ze niet met hun burens vloeken. Mijn vier kunstsnijtanden zitten aan elkaar vast, zodat ze één geheel vormen, en zijn met een echte schroevendraaier ingebracht. Omdat je tanden je beet beïnvloeden, moeten

ze precies goed geplaatst worden, dus zette mijn tandarts ze erin en haalde ze er weer uit om kleine aanpassingen aan te brengen. Erin en eruit, steeds opnieuw. Alle pijn had ik intussen al achter me gelaten, dus bleef ik lijdzaam liggen en probeerde een voorbeeldige patiënt te zijn.

Bij dokter Granat hangt vlak onder het plafond een kleine televisie met het geluid uit, en elke keer als ik bij hem ben, staat het Franse Travel Channel aan. 'Voyage', heet het daar. Op een keer zag ik een groepje bergbewoners een jak versieren. Ze hingen er nog net geen lampjes aan, maar verder leek alles toegestaan: linten, belletjes, zilveren pieken op de punten van zijn hoorns.

'Ça va?'

'Ie-ung.'

Een andere keer waren we ergens in Afrika, waar een gezin met drie kinderen in de grond spitte en iets blootlegde wat eruitzag als een hol vol muizen. De assistente van dokter Granat kwam even binnen om iets te vragen, en toen ik weer naar het scherm keek, waren de muizen gevild en als kebab aan stokjes geregen. Opnieuw werd ik afgeleid door iets, en toen ik weer opkeek zat het Afrikaanse gezin de muizen te grillen boven een kampvuur en ze uit het vuistje op te eten.

'Ça va?' vroeg dokter Granat, en ik stak mijn hand op: internationale tandheekkundige gebarentaal voor 'ik heb een mededeling die echt niet kan wachten'. Hij haalde zijn schroevendraaier uit mijn mond en ik wees naar het scherm. '*Ils ont mangé des souris en brochette*,' zei ik, oftewel: 'Ze hebben muizen aan een spies gegeten.'

Hij keek op naar het tv'tje. 'Ah, oui?'

Als trouwe Travel Channelkijker verbaast dokter Granat zich nergens meer over. Hij heeft alles al gezien en is zelf ook

een ware globetrotter. Net als dokter Guig. Dokter Barras heeft de laatste tijd geen spannende reizen gemaakt, maar dat kan natuurlijk ook niet, met haar zieke moeder.

Je zou denken dat ik, met al die tandheelkundigen om me heen, inmiddels iets minder op een halloweenpompoeen lijk. Je zou denken dat ik mijn tanden wel in een maïskolf kan zetten of op z'n minst een kippenpootje kan afkluiven, maar dat gaat de komende jaren echt niet gebeuren: niet voordat we mijn twee voortanden en de wiebelige snijtanden aan weerszijden daarvan onderhanden hebben genomen. 'Maar als dat gebeurd is, zal ik nog steeds regelmatig terug moeten komen, toch?' vroeg ik enigszins paniekerig aan dokter Guig. 'Mijn tandvlees is toch nog niet genezen?'

Vroeger meed ik tandartsen en parodontologen als de pest, maar tegenwoordig stalk ik ze zo ongeveer, niet omdat ik uit ben op een Hollywood-glimlach, maar omdat ik van hun gezelschap geniet. Ik ben helemaal gelukkig in hun wachtkamer, met al die stapels *Gala's* en *Madame Figaro's* op de tafel. Ik hou van hun Franse gemompel achter hun mondmasker. Geen van hen zal me ooit David noemen, hoe vaak ik ze daartoe ook uitnodig. Nee, ik ben monsieur Sedaris, en dan bedoelen ze niet mijn vader, maar het kleinere Europese model. De monsieur Sedaris met de vier implantaten in zijn onderkaak. De monsieur Sedaris met het mazzelgebit, die zo hevig zweet dat hij twee kilo lichter de praktijk verlaat. Dat ben ik, die man die naar de wc wijst en de receptioniste vraagt of hij gebruik mag maken van het kleinste kamertje, en die in schone kleren de trap af sjokt met een bitterzoete glimlach om zijn bloeddorlopen mond, terwijl hij de dagen aftelt tot hij weer terug mag komen om zich over te leveren aan deze merkwaardige gesubsidieerde gezondheidszorg.